

زبان‌شناسی گویش‌های ایرانی

سال ۶، شماره ۲، پیاپی ۹ (بایز و زمستان ۱۴۰۰) شماره صفحات: ۳۱۹ - ۳۴۶

ارتقاء گره راست: حذف یا اشراف چندگانه

شهلا صیفوری^۱، یادگار کریمی^{۲*}، شهرام سعیدی^۳، محسن معصومی^۴

۱. دانشجوی دکترای تخصصی زبان شناسی همگانی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۲. دانشیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی و زبان‌شناسی، دانشگاه کردستان و گروه زبان‌شناسی و ادبیات کردی، پژوهشکده کردستان‌شناسی

۳. دانشیار گروه ریاضی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

۴. استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

چکیده

این پژوهش به بررسی و تبیین شیوه اشتقاق ساخت ارتقاء گره راست بر پایه ساخت‌های هم‌پایه در کردی سنندجی در چارچوب مفروضات نظری برنامه کمینه‌گرا می‌پردازد. داده‌های مورد بررسی در این پژوهش برگرفته از مکالمات روزمره گویشوران شهر سنندج است. مشاهده و بررسی ساخت‌هایی که در آن‌ها ارتقاء گره راست وجود دارد، حاکی از آن است که ارتقاء گره راست در گونه کردی سنندجی ماحصل فرآیندی واحد نیست؛ بلکه ساخت مذکور در واقع برآیند دو فرایند اشراف چندگانه و حذف است؛ به این معنی که سازوکارهای اشراف چندگانه و حذف دو گونه ساختار نحوی متفاوت را سبب می‌شوند اما برون‌داد آوایی آن‌ها یک بازنمایی روساختی مشابه است. علاوه بر این، شواهد تجربی نشان می‌دهند که ارتقاء گره راست در کردی سنندجی از محدودیت لبه راست تبعیت می‌کند، سازه‌ها و ناسازه‌ها می‌توانند هسته اصلی ارتقاء گره راست قرار بگیرند و قرینه آن‌ها در بند نخست فاقد تجلی آوایی باشد. همچنین ارتقاء گره راست در گونه زبانی مدنظر از محدودیت جزیره گروه اسمی مرکب تبعیت نمی‌کند.

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۳۱ تیرماه ۱۴۰۰

پذیرش: ۱۲ مهرماه ۱۴۰۰

واژه‌های کلیدی:

ارتقاء گره راست

اشراف چندگانه

حذف

ساخت هم‌پایه

کردی سنندجی

۱. مقدمه

این مطالعه به بررسی ارتقاء گره راست در کردی سنندجی اختصاص دارد. اصطلاح ارتقاء گره راست را نخستین بار پستال^۱ (۱۹۷۴) به کار برد. ارتقاء گره راست در ساخت‌های هم‌پایه کاربرد دارد و نخستین بار توسط راس^۲ (۱۹۷۵) در چارچوب دستور زایشی مطرح شد. ارتقاء گره راست، یک نوع ساختار هم‌پایگی است که در آن بخش‌هایی از هم‌پایه اول بازنمایی آوایی ندارد و زنجیره‌ای از عناصر مشترک در بین دو بند در حاشیه سمت راست بازنمایی می‌شود (سباک^۳، ۲۰۱۴: ۱). ارتقاء گره راست برای توصیف جملات هم‌پایه مانند مثال (۱) کاربرد دارد.

1. John bought and Mary read the book.

(یوکسک^۴، ۲۰۱۳: ۲۶۹)

در ارتقاء گره راست، سازه‌ای که معمولاً در حاشیه راست جمله قرار می‌گیرد با جایگاه موضوع^۵ در داخل هم‌پایه‌های مقدم بر آن در ارتباط است. در مثال (۱) عنصر هدف ارتقاء گره راست در بین دو هم‌پایه، گروه اسمی [the book] است که در حاشیه راست ساختار هم‌پایه بازنمایی شده است. به این عنصر مشترک در ساختار هم‌پایه، گره پایه^۶، هدف^۷ یا گره راست^۸ اطلاق می‌شود (یوکسک، ۲۰۰۷: ۱۱۰). این گروه اسمی فقط یک بار تلفظ می‌شود، اما به نظر می‌رسد در هر دو بند از ساختار هم‌پایه تعبیر شده است.

ارتقاء گره راست همواره تحت خوانش‌های مختلفی تحلیل می‌شود. از مباحث نظری مورد مناقشه در باب ارتقاء گره راست، به لحاظ جایگاه عنصر هدف یا گره پایه، می‌توان به تعلق یا عدم تعلق ارتقاء گره راست به رویکرد حرکت یا رویکردهای غیرحرکتی اشاره کرد. در ادامه، به طور خاص به تعلق ارتقاء گره راست به رویکرد غیرحرکتی پرداخته می‌شود که خود دربرگیرنده دو

¹ P. Postal

² J. R. Ross

³ J. Sabbagh

⁴ G. Yuksek

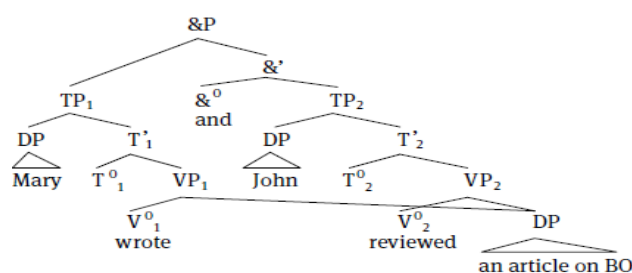
⁵ Argument position

⁶ pivot

⁷ goal

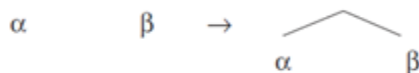
⁸ Right node

تبیین ارتقاء گره راست ناشی از به اشتراک گذاری^۱ در ساختار اشراف چندگانه^۲ و ارتقاء گره راست ناشی از حذف^۳ است. همان گونه که در نمودار (۱) دیده می شود، ارتقاء گره راست ناشی از ساختار اشراف چندگانه است و سازوکار ادغام موازی، گروه اسمی [an article on Barack Obama] را در بین دو گره فعلی و تمام گره هایی به اشتراک گذاشته است که بر آنها تسلط سازه ای دارند، تا به صورت هم زمان توسط دو گره مادر (VP₁) و (VP₂) تسلط سازه ای شود.

نمودار (۱) ارتقاء گره راست ناشی از ادغام موازی (یوکسک، ۲۰۱۳: ۲۶۹)

ادغام موازی از آن جهت که دو عنصر مجزا را در ورودی خود دارد، شبیه به ادغام خارجی^۴ است زیرا دو ساخت ریشه ای متمایز را به هم پیوند می زند (نمودار ۲).

نمودار (۲) ادغام خارجی (سیتکو، ۲۰۱۱: ۶)

همچنین به لحاظ ترکیب عنصری که زیربخش^۵ عنصر دیگر است، شبیه ادغام داخلی است

(نمودار ۳).

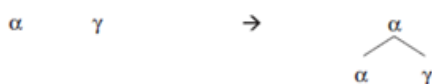
1 sharing
 2 The multidomination analysis
 3 The ellipsis analysis
 4 External Merge
 5 B. Citko
 6 Subpart

نمودار (۳) ادغام داخلی (سیتکو، ۲۰۱۱: ۷)

در ادغام موازی ابتدا α با γ و سپس β با γ ادغام و در نتیجه γ تبدیل به یک نقطه اتکاء یا به عبارتی عضو پایه در بین α و β می‌شود. این نوع از ادغام متقارن^۱ ساختار متقارن ویژه‌ای را ایجاد می‌کند که اشراف چندگانه نامیده می‌شود. در این ساخت مطابق با نمودار (۴) عنصر γ دو گره مادر (α و β) دارد (سیتکو، ۲۰۱۱: ۵۱).

a. Merge α and γ , project α

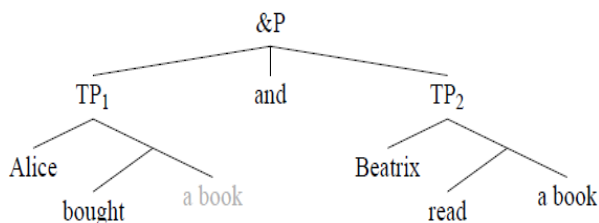
b. Merge β and γ , project β

نمودار (۴) مراحل ادغام موازی (سیتکو، ۲۰۱۱: ۴۴)

رویکرد غیر حرکتی دیگر که این پژوهش بدان می‌پردازد، ارتقاء گره راست ناشی از حذف است. اگرچه جای عناصر حذف‌شده در این نوع از ارتقاء گره راست از نظر آوایی تهی است، اما در بخش معنا (LF) تعبیر می‌شوند. در نمودار (۵) گروه اسمی [a book] در جایگاه پایانی از هم پایه نخست حذف می‌شود و معنای آن از ساخت هم‌پایه قابل تعبیر است. این نوع از ارتقاء گره راست در ساخت هم‌پایه رخ می‌دهد و عنصر محذوف در هم‌پایه اول دارای تجلی آوایی نیست.

¹ Symmetric Merge

نمودار (۵) ارتقاء گره راست ناشی از حذف (باروس^۱ و ویسنته^۲، ۲۰۱۱: ۲)

هدف از انجام این پژوهش تحلیل داده‌هایی از کردی سنندجی بر اساس دو رویکرد غیرحرکتی است که عبارت‌اند از «ارتقاء گره راست ناشی از به اشتراک‌گذاری در ساختار اشراف چندگانه» و «ارتقاء گره راست ناشی از حذف». سوالی که پژوهش به آن پاسخ می‌دهد عبارت است از این‌که تبیین ارائه‌شده در چارچوب رویکردهای مذکور برای داده‌های زبانی در کردی سنندجی چگونه است. جایگاه عنصر مشترک در ارتقاء گره راست همیشه در لبه راست ساختار همپایگی است اما در بررسی داده‌های این گونه زبانی به نمونه‌هایی از اشتراک‌گذاری گروه اسمی برمی‌خوریم که ظاهراً در حاشیه چپ همپایه اول روی داده است که در مثال (۲)، عنصر پایه [Ktewækæ] است و در حاشیه راست نیست. در چنین موقعیتی پرسش دوم این است که ارتباط نظری سازه به اشتراک گذاشته‌شده [Ktewækæ] در حرکت به چه صورت است و آیا می‌توان خوانش ارتقاء گره چپ از این نوع داده‌ها را در کردی سنندجی داشت؛ چرا که چنین موقعیتی این گمانه‌زنی را تقویت می‌کند که ممکن است گونه زبانی مورد نظر علاوه بر ارتقاء گره راست دارای ارتقاء گره چپ نیز باشد.

2. Ktewækæ, Hiwa sændi û Soran 2) xwendi

3sg-گذشته-خواندن سوران و 3sg-گذشته-خریدن هیوا def- کتاب

کتاب را هیوا خرید و سوران خواند.

¹ M. Barros,

² L. Vicente

پرسش سوم که این پژوهش، درصدد پاسخ به آن می‌باشد این است که چه ویژگی‌های بارزی را می‌توان در ارتقاء گره راست در کردی سنندجی برشمرد. این پژوهش به طور مشخص در چارچوب پرسش‌های مطرح‌شده نشان می‌دهد که ارتقاء گره راست در کردی سنندجی را می‌توان بر اساس دو رویکرد غیرحرکتی اشراف چندگانه و حذف تبیین کرد. به این معنی که سازوکارهای اشراف چندگانه و حذف دو گونه ساختار نحوی متفاوت را سبب می‌شوند اما برونداد آوایی آن‌ها یک بازنمایی روساختی مشابه است. همچنین استدلال می‌شود که اشتراک‌گذاری در حاشیه چپ ساختار هم‌پایه در کردی سنندجی، حاصل فرایند کانونی‌سازی است و نمی‌توان از این نوع داده‌ها خوانش ارتقاء گره چپ داشت. علاوه بر این، ویژگی‌هایی چون عدم مطابقت صرفی در نمونه‌هایی از ارتقاء گره راست در کردی سنندجی مطرح می‌شود.

سازه‌ها و ناسازه‌ها در این گونه زبانی می‌توانند هدف ارتقاء گره راست قرار گیرند و با استفاده از شواهد تجربی نشان داده می‌شود که ارتقاء گره راست در کردی سنندجی از محدودیت جزیره گروه اسمی مرکب تبعیت نمی‌کند. این پژوهش از این نظر که نخستین بررسی در چارچوب برنامه کمینه‌گرا با موضوع ارتقاء گره راست در کردی سنندجی است، دارای اهمیت و پژوهشی نوین است.

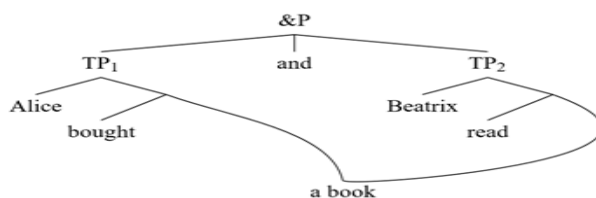
۲. پیشینه پژوهش

از پژوهش‌های داخلی در رابطه با ارتقاء گره راست، می‌توان به شعبانی (۱۳۹۱) اشاره کرد. شعبانی از ارتقاء گره راست تحت عنوان ساختاری ناهمگن در زبان فارسی نام می‌برد و بر این باور است که در تبیین ارتقاء گره راست در فارسی به بیش از دو رویکرد نیاز است. همچنین دسته‌ای از ساختارهای ارتقاء گره راست در فارسی حاصل اشراف چندگانه هستند و مطابقت جمعی و خوانش درونی صفات رابطه‌ای و سور مبین این موضوع است. افزون بر این، استدلال‌هایی از قبیل هدف قرارگرفتن ناسازه‌ها^۱ توسط ارتقاء گره راست و نحوه مطابقت در برخی نمونه‌ها و

^۱ Non-constituent

همسان نبودن هم‌پایه‌ها در قطبیت نشان می‌دهند که برخی از نمونه‌های دیگر از ساختار ارتقاء گره راست در زبان فارسی حاصل عملکرد فرایند حذف هستند.

به طور کلی، تحقیقات پژوهشگران خارجی در باب ارتقاء گره راست را می‌توان به چهار دسته اصلی تقسیم کرد: اولین تحقیقات مربوط به رویکرد اشتراک‌گذاری و استفاده این واژه در پژوهش‌هایی در رابطه با ارتقاء گره راست هستند که می‌توان به گودال^۱ (۱۹۸۳)، موادز^۲ (۱۹۹۱)، مولتمن^۳ (۱۹۹۲)، وایلدرا^۴ (۱۹۹۹)، دوریس^۵ (۲۰۰۸) و باچراچ^۶ و کاتزیر^۷ (۲۰۰۹) اشاره کرد. این محققان به تحلیل اشتراک‌گذاری در رابطه با ارتقاء گره راست باور دارند. در این دیدگاه، عناصری را می‌توان به صورت ساختاری در بین دو هم‌پایه به اشتراک گذاشت (نمودار ۶).

نمودار (۶) ارتقاء گره راست، حاصل از اشتراک‌گذاری (باروس و ویسنته، ۲۰۱۱: ۲)

تحلیلی که پژوهشگرانی مانند وایلدرا (۱۹۹۹) طرح‌ریزی کرده‌اند این‌گونه است که در مثال (۳) تنها یک تصویر از هدف یا عنصر مشترک در ساختار ارتقاء گره راست وجود دارد. طبق این تحلیل که مفهوم اشتراک را القا می‌کند، در نمودار (۷) عنصر مشترک در هم‌پایه اول ادغام و در هم‌پایه دوم ادغام دوباره^۸ می‌شود. از نظر دوریس (۲۰۰۹) عناصر در ارتقاء گره راست به صورت ساختاری به اشتراک گذاشته می‌شوند و پیکره‌بندی نحوی برآمده از عملیات ادغام بیرونی مجدد^۹

² G. Goodall

³ H. Muadz

⁴ F. Moltmann

⁵ CH. Wilder

⁵ M. De Vries

⁶ A. Bachrach

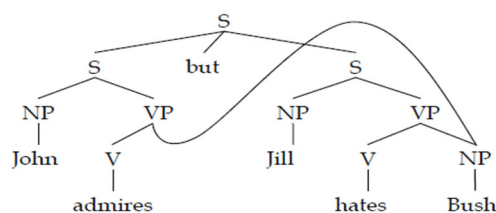
⁷ R. Katzir

⁸ remerge

⁹ External remerge

است که به جزایر حساس نیست و عنصر پایه در بین دو بند به اشتراک گذاشته شده است (دوریس، ۲۰۰۹: ۳۴۴).

3. John admires ____, but Jill hates Bush.

نمودار (۷) ارتقاء گره راست برآمده از ادغام دوباره خارجی (دوریس، ۲۰۰۹: ۳۴۴)

یوکسک (۲۰۰۷: ۱۲) از ساختارهایی چون (4a) نیز تحت عنوان فرایند اشتراک گذاری نام می برد که در کردی سنندجی ساختارهایی از این نوع (4b) وجود دارند. در این دو ساختار فعل در بند اول در بین دو هم پایه به اشتراک گذاشته شده است.

4a. John **met** Sue and Mary Bill.

4b. Hiwa, Mersana=i **di** û Soran, Melodi

هیوا مرسانا =clitic دیدن-گذشته - 3sg و سوران ملودی

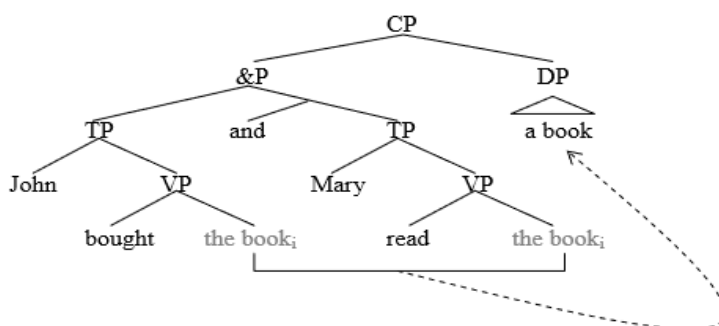
هیوا، مرسانا را دید و سوران، ملودی را.

محققانی چون سیتکو (۲۰۰۵، ۲۰۰۸، ۲۰۱۱، ۲۰۱۷) و یوکسک (۲۰۰۷) ارتقاء گره راست را مشتق از ساختار اشراف چندگانه دانسته اند. این رویکرد به «اشتراک گذاری» بسیار نزدیک است اما از این نظر متفاوت می شود که عناصر به اشتراک گذاشته شده به صورت یک پیکربندی^۱ اشراف چندگانه ناشی از ادغام موازی نمایش داده می شود. سیتکو (۲۰۰۸) معتقد است که ادغام موازی سازوکاری است که باعث شکل گیری ساختارهای اشراف چندگانه می شود (سیتکو، ۲۰۰۸: ۲۸). در این حالت عنصر مشترک در بین دو بند، به هر دو هم پایه تعلق دارد، در هر یک از

³ configuration

هم‌پایه‌ها تحت اشراف یک گره مادر قرار دارد، در بین دو هم‌پایه به اشتراک گذاشته شده است و به طور هم‌زمان در دو موقعیت (بدون حرکت از یک موقعیت به موقعیت دیگر) قرار دارد. پژوهشگرانی همچون راس (۱۹۶۷)، سباک (۲۰۰۷)، یوکسک (۲۰۰۷) و باروس و ویسنته (۲۰۱۱) ارتقاء گره راست را ناشی از عملیات حرکت^۱ می‌پندارند. بدین ترتیب که عنصر پایه از دو بند به شکل فراگیر خارج می‌شود (نمودار ۸) و در حاشیه راست ساختار هم‌پایه قرار می‌گیرند.

5. John bought and Mary read a book.

نمودار (۸) ارتقاء گره راست (اسمی) ناشی از عملیات حرکت (یوکسک، ۲۰۰۷: ۱۱۱)

در نمودار (۸) گروه اسمی [a book] به CP افزوده خلفی^۲ شده و ارتقاء گره راست اسمی را تولید می‌کند. سباک (۲۰۰۷: ۳۵۳) استدلال می‌کند که ساخت‌های ارتقاء گره راست مشتق از حرکت می‌باشند و به صورت طبیعی، با توجه به خاصیت حرکت‌های راست‌رو، از انواع حرکت‌های غیرمقید^۳ هستند.

خوانش دیگر از ارتقاء گره راست ناشی از حذف است که باروس و ویسنته (۲۰۱۱) و افراد دیگری چون وایلد (۱۹۹۷) و بوشکوویچ^۴ (۲۰۰۴) بر این رویکرد اشاره داشته‌اند. یوکسک

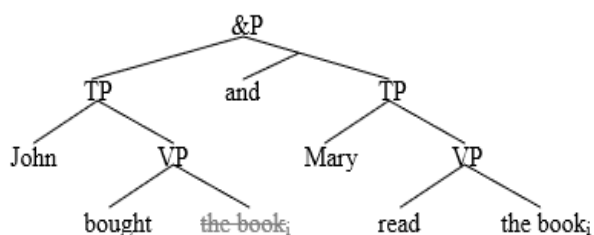
¹ Movement operation

² Subsequent adjunction

³ unbounded

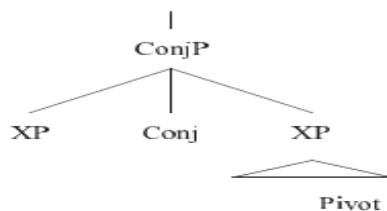
⁴ Ž. Bošković

(۲۰۰۷: ۱۱۱) از این خوانش تحت عنوان رویکرد حذف پس‌رو^۱ نام برده است که در نمودار (۹) ارتقاء گره راست ناشی از حذف عنصر پایه از هم‌پایه نخست است.

نمودار (۹) ارتقاء گره راست ناشی از حذف پس‌رو در ساختار هم‌پایه (یوکسک، ۲۰۰۷: ۱۱۱)

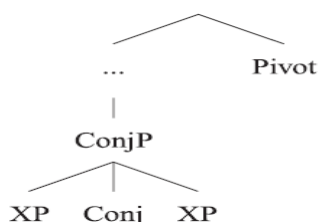
سبک (۲۰۱۴) عناصر مشترک در ارتقاء گره راست را به دو صورت در نظر می‌گیرد. اگر عناصر مشترک در داخل ساختار هم‌پایه باشند (نمودار ۱۰):

نمودار (۱۰) عنصر پایه در داخل ساختار هم‌پایه (سبک، ۲۰۱۴: ۲۶)

و اگر عناصر مشترک در خارج از ساختار هم‌پایه در نظر گرفته شوند (نمودار ۱۱). این فرض، منجر به تحلیل ارتقاء گره راست، تحت حرکت فراگیر عنصر پایه از هم‌پایه‌ها می‌شود که خود سبک (۲۰۱۴) به آن باور دارد.

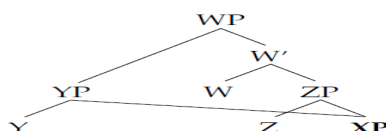
¹ Backward deletion hypothesis

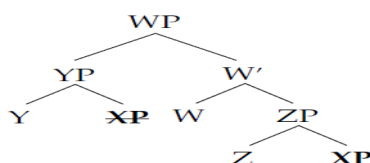
نمودار (۱۱) عنصر پایه خارج از ساختار هم‌پایه (سبک، ۲۰۱۴: ۲۵)

۳. مبانی نظری پژوهش

چارچوب نظری اتخاذشده در این پژوهش، بر مبنای رویکردهای کمینه‌گرایی به تحلیل‌های ارائه‌شده در ارتقاء گره راست، خصوصاً ساختار اشراف چندگانه و حذف است که توسط سیتکو (۲۰۱۷-۲۰۰۰) مطرح شده است. از نظر سیتکو (۲۰۰۰؛ ۲۰۰۵؛ ۲۰۰۸) ادغام موازی سازوکاری است که اشتراک‌گذاری عنصر مشترک را رقم می‌زند. سیتکو (۲۰۱۷: ۲) اذعان دارد که دو شق برجسته در ارتقاء گره راست موجود است که عبارتند از ارتقاء گره راست ناشی از ساختار اشراف چندگانه (نمودار ۱۲) و ارتقاء گره راست ناشی از حذف (نمودار ۱۳):

نمودار (۱۲) ارتقاء گره راست در ساختار اشراف چندگانه (سیتکو، ۲۰۱۷: ۲)

نمودار (۱۳) ارتقاء گره راست ناشی از حذف (سیتکو، ۲۰۱۷: ۳)

به باور سیتکو (۲۰۱۷-۲۰۰۸)، عموماً ارتقاء گره راست در انگلیسی، ساختاری مانند (6a) است که عنصر پایه یا سازه مشترک [the book] در بین دو بند هم‌پایه به اشتراک گذاشته شده است.

6a. John bought and Mary read the book.

در این حالت، عنصر پایه در جای خود ثابت است و محدودیت‌های سازه‌ای که در رویکرد حرکت در نظر گرفته می‌شوند، مطرح نیستند. عنصر پایه الزاماتی را اقناع می‌کند که در بین دو هم‌پایه لازم است. سازه‌هایی از این دست در کردی سنندجی وجود دارند. در مثال (6b) عنصر پایه [læ sef] در بین دو هم‌پایه به اشتراک گذاشته شده است.

6b. Dæniæl xwæš-i- tet wæle Ako qin-i- tet, læ sef

از سبب 3sg-آمدن-clitic=بد آکو ولی 3sg-آمدن-clitic=خوش دانیال

دانیال خوشش میاد ولی آکو بدش میاد از سبب

سیتکو (۲۰۰۸) معتقد است که ادغام موازی قابلیت توجیه انواع توصیف‌ها، از جمله ارتقاء گره راست ناشی از حذف و اشتراک‌گذاری در ساختار اشراف چندگانه و حرکت را در ساختار هم‌پایه دارد. از نظر او ارتقاء گره راست در (6c) ناشی از حذف پس رو است. او به رویکرد حذف در صورت آوایی (PF) معتقد است. طبق این رویکرد، جایگاه عنصر حذف‌شده دارای ساختار نحوی است و فقط در بخش آوا به تلفظ در نمی‌آید. در این حالت، ۲ رونوشت از XP‌های مورد نظر وجود دارند که یکی از آن‌ها در PF حذف می‌شود.

6c. [John bought ~~the book~~] and [Mary read **the book**]

از نظر سیتکو (۲۰۱۷) نکته‌ای که ارتقاء گره راست ناشی از ساختار اشراف چندگانه و ارتقاء گره راست ناشی از حذف را بحث‌برانگیز می‌کند، به تعداد رونوشت‌های موجود از عنصر پایه در این دو نوع رویکرد مربوط است. در ارتقاء گره راست ناشی از اشراف چندگانه، یک رونوشت از عنصر پایه با دو گره مادر وجود دارد در حالی که در ارتقاء گره راست ناشی از حذف یکی از رونوشت‌ها به واسطه رونوشت عنصر پایه حذف شده است.

۳-۱. روش پژوهش

مطالعه پیش رو ارتقاء گره راست را بر پایه داده‌های زبان کردی- سنندجی در چارچوب برنامه کمینه‌گرا، بر اساس ۲ تبیین حذف و اشراف چندگانه به روش توصیفی - تحلیلی بررسی می‌کند. داده‌های مورد مطالعه از زبان کردی سنندجی برگرفته شده‌اند. این گویش یکی از گونه‌های زبانی گویش کردی مرکزی است و در شهر سنندج بدان تکلم می‌شود. داده‌ها مکالمات روزمره گویشوران این زبان هستند که بر مبنای چارچوب اتخاذشده و شم زبانی یکی از نویسندگان تحلیل می‌شوند که گویشور بومی این زبان است. داده‌ها همچنین از سوی گویشوران بومی گونه سنندجی مورد قضاوت زبانی قرار گرفته و در نهایت، شواهد تجربی بر اساس آموزه‌های نظری تحلیل شده‌اند.

۴. تحلیل داده‌ها

همان‌گونه که اشاره شد، گروهی از پژوهشگران، در تحلیل ارتقاء گره راست، تنها به حضور یک عنصر مشترک یا هدف در ساختار ارتقاء گره راست قائل هستند که در هر یک از هم‌پایه‌ها تحت اشراف یک گره مادر قرار دارد و در تحلیل گروهی دیگر از پژوهشگران، ارتقاء گره راست، ناشی از رویکرد حذف است، بدین شکل که فعل یا گروه اسمی از هم‌پایه نخست حذف و به این رویکرد ارتقاء گره راست ناشی از حذف اطلاق می‌شود. در ادامه، داده‌های کردی سنندجی طبق تحلیل‌های اشراف چندگانه و حذف، بحث می‌شوند و در پایان برخی از ویژگی‌های اساسی ارتقاء گره راست در کردی سنندجی تحلیل خواهند شد.

۴-۱. ارتقاء گره راست در کردی سنندجی ناشی از ساختار اشراف چندگانه یا حذف

در دیدگاه اشراف چندگانه فرض بر این است که عناصری را می‌توان در هم‌پایگی به صورت ساختاری در بین دو هم‌پایه به اشتراک گذاشت. در واقع، در رویکرد اشراف چندگانه دیگر انتظار حرکت و یا محدودیت سازه‌ای در عنصر پایه^۱ وجود ندارد و ناسازه‌ها نیز می‌توانند هسته اصلی

¹ constituency restrictions on the pivot

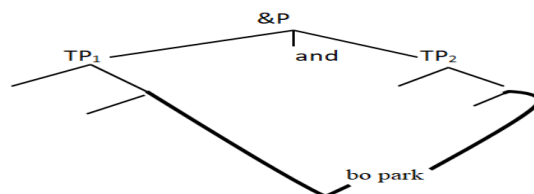
ارتقاء (عنصر پایه) باشند. در کردی سنندجی طبق موقعیت عنصر پایه، ارتقاء گره راست ناشی از اشراف چندگانه به صورت عنصر پایه در محل (in-situ) در هم‌پایه‌ها اشتقاق می‌یابد.

در داده (7) فرض بر این است که ارتقاء گره راست از اشتراک‌گذاری عنصر پایه [bo park] در ساختار اشراف چندگانه، در بین دو بند هم‌پایه، اشتقاق یافته است زیرا مطابقت فعل در (7) با گروه اسمی فاعل است و مفعول غیرمستقیم، یعنی گروه اسمی پارک، پس از دریافت حالت مفعولی از حرف‌اضافه [bo] برای عملیات بعدی غیرفعال می‌شود.

7. Hiwa ʔû , wæle Soran næʔû bo park

پارک به 3sg-آینده-رفتن، نفی سوران ولی 3sg-گذشته-رفتن هیوا هیوا رفت ولی سوران نرفت به پارک.

در (7) دو فعل [ʔû] و [næʔû] هم‌زمان، عنصر پایه [bo park] را به عنوان متمم می‌پذیرند و عنصر پایه در دو بند حضور دارد و در بین دو فعل مذکور مشترک است. در این حالت، عناصر مورد هدف ارتقاء گره راست به هر دو هم‌پایه تعلق دارند. این حالت را می‌توان به شکل نمودار (۱۴) نمایش داد.

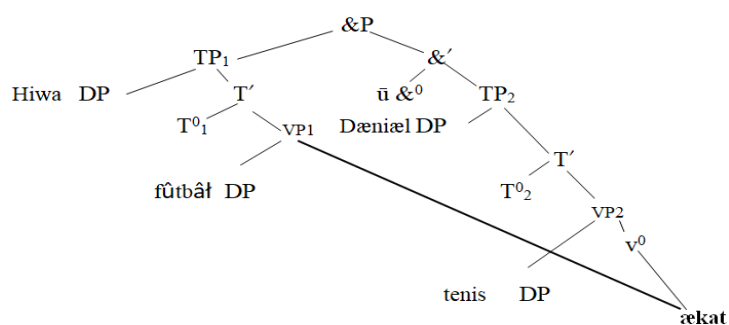
نمودار (۱۴) اشتراک‌گذاری عنصر پایه در ساختار اشراف چندگانه در کردی سنندجی

در (8a)، فعل [ækat] در منتهی‌البه سمت راست همپایه دوم بازنمایی و در بین دو هم‌پایه به صورت درجا به اشتراک گذاشته شده است. در رویکرد ارتقاء گره راست ناشی از اشراف چندگانه تنها یک نسخه از هدف وجود دارد:

8a. Hiwa fûtbâl û Dæniæl tennis ækat .

3sg-حال-کردن-نمود ناقص تنیس دانیال و فوتبال هیوا هیوا فوتبال و دانیال تنیس بازی می‌کند.

طبق رویکرد اشراف چندگانه در سیتکو (۲۰۱۱: ۴۸) گروه‌های اسمی (tenis) و (fûtbâl) در (8a) به دلیل عملکرد ادغام موازی به ترتیب وارد یک رابطه متشابه متقارن با فعل [ækat] شده‌اند. این فعل با فاعل‌های هر دو هم‌پایه مطابقت کرده است و در (8a) می‌توان قائل به ارتقاء گره راست ناشی از ساختار اشراف چندگانه شد. در این حالت، سازه فعلی دارای دو گره مادر است و هر یک از گره‌های مادر (VP₁) و (VP₂) در یک بند قرار می‌گیرد (نمودار ۱۵).

نمودار (۱۵) ارتقاء گره راست فعلی (VP-RNR) در کردی سنندجی

حال اگر در (8a) فاعل بند اول به غیر از سوم شخص تغییر و فعل در بند اول، نمود آوایی یابد، آن‌گاه ساختار نا دستوری در (8b) به دست می‌آید:

8b.* ?æ wan fûtbâl [æ-kæt] û Dæniæl tenis æ-kat
 3sg-حال-کردن-نمود ناقص تنیس دانیال و 3sg-حال-کردن-نمود ناقص فوتبال آن‌ها
 *آن‌ها فوتبال و دانیال تنیس بازی می‌کند.

این نادرستی شدن مبین این نکته است که در (8b) فعل فقط با فاعل هم‌پایه دوم مطابقت کرده است و در (8c) نیز به همین شکل است.

8c. ?e mæ fûtbâl û ?æwan tenis æ-kan
 3PL-حال-کردن-نمود ناقص تنیس آنها و فوتبال ما
 ما فوتبال و آن‌ها تنیس، بازی می‌کنند.

طبق شواهد (8b) و (8c) این فرض شکل می‌گیرد که جهت تبیین ارتقاء گره راست در کردی سنندجی به بیش از یک رویکرد نیاز است و داده‌ای چون (8c) می‌تواند ناشی از پدیده حذف در هم‌پایه اول باشد. این حالت، موقعیتی است که در آن عناصر حذف‌شده در سطح بازنمایی نحوی وجود دارند اما برای آن در ساختار، صورت وجود ندارد. در (9a) عنصر محذوف [ʔæ-xw-aen] است که از بند نخست حذف شده و نتیجه ساختار دستوری (9b) است:

9a. ʔemæ sef ~~ʔæ-xw-aen~~ û melodi kəwaw ʔæ-xw-at

ما سیب می‌خوریم و ملودی کباب نمود ناقص کباب ملودی و می‌خوریم 3sg-حال-خوردن-نمود ناقص کباب ملودی و می‌خوریم

ما سیب می‌خوریم و ملودی کباب می‌خورد.

9b. ʔemæ sef û melodi kəwaw ʔæ-xw-at

ما سیب و ملودی کباب می‌خورد.

فعل در ارتقاء گره راست ناشی از حذف در (9b) با فاعل بند دوم مطابقت می‌کند. نکته‌ای که سیتکو (۲۰۱۷: ۶) بدان اذعان دارد این است که برخلاف رویکرد حرکت، سازه هدف ارتقاء گره راست در رویکرد حذف، در داخل بند دوم قرار دارد. در داده‌هایی از این دست که دو CP هم‌پایه شده‌اند، فعل بند اول در نحو مطابقت را با فاعل انجام می‌دهد و بدیهی است که چون سازه مذکور در نحو دارای مشخصه حذف^۱ است، پیامی به بخش آوا مخابره می‌شود که این سازه باید در بخش پسانحوی یا آوا حذف شود. در نتیجه مطابقت‌ها قبل از بخش آوا صورت پذیرفته‌اند و امری بدیهی است که عناصر محذوف در سطح بازنمایی نحوی دارای ساختار نحوی هستند اما برای آن صورت وجود ندارد و حذف در بخش آوایی رخ می‌دهد.

از طرفی همسو با استدلال سیتکو (۲۰۱۸)، مبنی بر این که زبان‌های با ترتیب واژگانی نسبتاً آزاد دارای هر دو نوع ساخت شکافت پیش‌رو و پس‌رو هستند، زبان کردی سنندجی نیز به علت ترتیب

¹ Ellipses feature

واژگانی (نسبتاً) آزاد، هر دو نوع ساخت شکافت پس‌رو^۱ و ساخت شکافت پیش‌رو^۲ را دارد. در (10a) چون عنصر محذوف در بند نخست ساخت هم‌پایه است و قرینه آن در بند دوم به صورت آوایی حاضر است، حذف از نوع شکافت پس‌رو است.

10a. Dæniəl bo dænešga ~~ʔæ-tf-et~~ û Melodi bo mædræsæ ʔæ-tf-et

3sg -نمود ناقص-رفتن مدرسه به ملودی و 3sg-نمود ناقص-رفتن دانشگاه به دانیال
دانیال به دانشگاه و ملودی به مدرسه می‌رود.

حال اگر عنصر محذوف در بند دوم ساخت هم‌پایه باشد، حذف از نوع شکافت پیش‌رو است (10b) که این نوع از حذف در کردی سنندجی منجر به ارتقاء گره راست نمی‌شود و مد نظر این پژوهش نیست.

10b. Dæniəl bo dænešga ʔæ-tf-et û Melodi bo mædræsæ

مدرسه به ملودی و 3sg-حال-نمود ناقص-رفتن دانشگاه به دانیال
دانیال به دانشگاه می‌رود و ملودی به مدرسه.

در بررسی بیشتر داده‌های ارتقاء گره راست در گونه زبانی کردی سنندجی، عدم مطابقت صرفی^۳ بین افعال دو هم‌پایه به چشم می‌خورد که خللی بر ارتقاء گره راست ناشی از اشتراک گذاری در (11a) و ارتقاء گره راست ناشی از حذف در (11b) وارد نمی‌کند.

11a. Dæniəl ~~tf~~û wæle Mæhyâr nætfet bo park

پارک به 3sg-آینده-رفتن.نفی مهیار ولی 3sg-گذشته-رفتن دانیال
دانیال رفت ولی مهیار به پارک نخواهد رفت.

¹ Backward

² Forward gapping

³ Inflection Mismatches

11b. Dæniæl ʔælaqə=i bo bæ-riazi_ wæle ʔemæ ʔælaqə=man

دانیال-حال-3pl=clitic=علاقه نداشتن ما ولی ریاضی به 3sg-گذشته-clitic=علاقه داشتن دانیال

niæ bæ riazi

ریاضی به

دانیال علاقه داشت به ریاضی و لی ما علاقه نداریم به ریاضی.

عدم مطابقت صرفی در افعال (ʔû) و (næʔet) در (11a) که به ترتیب زمان گذشته و آینده هستند، خللی بر ارتقاء گره راست وارد نساخته‌اند؛ این حالت در (11b) نیز مشهود است. باروس و ویسنته (۲۰۱۱: ۳) ادعان داشته‌اند که در ساختار هم‌پایه، عدم مطابقت صرفی در افعال و در ضمائر ما را به وجود انواع ارتقاء گره راست ناشی از اشراف چندگانه و حذف، رهنمون می‌سازند و وجود داده‌های مبنی بر عدم مطابقت صرفی، در کردی سنندجی، تأییدی بر وجود حذف و اشراف چندگانه در این گونه زبانی است.

بوشکوویچ (۲۰۰۴: ۱۵) و سیتکو (۲۰۱۷: ۶) بر این باورند که میان ارتقاء گره راست فعلی و حذف گروه فعلی همسانی وجود دارد و یک فرایند مشابه در هر دو ساخت در جریان است. از نظر آن‌ها اگر حذف گروه فعلی مستلزم حذف در سطح آوایی (PF) باشد، بنابراین ارتقاء گره راست نیز شامل حذف در PF است. با توجه به این نکته که حذف نیاز به دو سازه دارد که یکی از نظر آوایی تهی است و با توجه به این نکته که در داده‌های مذکور، بازیابی معنای سازه محذوف از بندهای اول ساخت هم‌پایه قابل استنباط است، فرض ما مبنی بر این که ارتقاء گره راست در کردی سنندجی می‌تواند ناشی از رویکرد حذف باشد، محقق است. در کردی سنندجی می‌توان قائل به وجود ارتقاء گره راست ناشی از اشراف چندگانه و ارتقاء گره راست ناشی از حذف شد و نکته قابل تأمل این است که در برخی از ساختارهای مذکور می‌توان هر دو خوانش مذکور را از داده‌ها داشت.

۲-۴. سازه‌ها و ناسازه‌ها، اهداف ارتقاء گره راست

سیتکو (۲۰۱۷) بر این باور است که ارتقاء گره راست نه تنها سازه‌ها، بلکه ناسازه‌ها را هم هدف قرار می‌دهد؛ این نکته در مورد داده‌های کردی سنندجی صادق است. در این زبان هم سازه‌ها و هم ناسازه‌ها می‌توانند مورد هدف ارتقاء گره راست قرار گیرند. در (12) سازه فعلی [æʃfet] عنصر مورد هدف ارتقاء گره راست است.

12. Dæniæl bo dæneš ga û Melodi bo bazar æʃfet

3sg-حال-نمود ناقص-رفتن بازار به ملودی و دانشگاه به دانیال

دانیال به دانشگاه و ملودی به بازار می‌رود

ارتقاء گره راست در کردی سنندجی، ناسازه‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در داده (13) ناسازه [sænd bo ʔæw pijag-æ fæqir-æ] تحت تأثیر ارتقا گره راست قرار می‌گیرند و به نظر می‌رسد که از حرکت فراگیر مشتق نشده‌اند، زیرا عناصری به طور خاص می‌توانند دستخوش حرکت شوند که باهم یک سازه را تشکیل داده باشند. اما در (13) ناسازه [sænd bo ʔæw pijag-æ fæqir-æ] در بین دو بند به اشتراک گذاشته شده است؛ لذا نمی‌تواند از رویکرد حذف اشتقاق یافته باشد.

13. ʔemæ næn û ʔæwan kæwaw-jan [sænd bo ʔæw pijag-æ fæqir-æ]

فقیر اضافه-مرد آن برای 3pl-گذشته-خریدن =کیاب آن‌ها و نان ما

ما نان و آن‌ها کباب خریدند، برای آن مرد فقیر

منطقی‌تر است که این استدلال را بپذیریم که چون هسته ارتقاء، که شامل زنجیره عناصر مشترک است، می‌تواند بر هر دو هم‌پایه دامنه^۲ داشته باشد و این که عنصر پایه در داخل بند در هم‌پایه‌ها به صورت «در جا» حضور دارد، قائل شدن به حرکت در ارتقاء گره راست در کردی سنندجی تضعیف می‌شود.

¹ Non-constituents

² scope

۳-۴. محدودیت لبه راست و جزیره گروه اسمی مرکب

ارتقاء گره راست، اثرات محدودیت ساخت هم‌پایه^۱ را از خود نشان می‌دهد (سباک، ۲۰۰۷: ۳۷۵-۳۷۷). ما نیز به تبعیت از سباک (۲۰۰۷: ۳۵۶) زنجیره عناصر مشترک در ارتقاء گره راست را Y می‌نامیم و نمای کلی از هم‌پایه‌ها و عنصر (عناصر) مشترک را در پیکره‌بندی (۱) نشان می‌دهیم:

1. $[[Z\dots Y\dots] \text{ Conj } [P\dots Y\dots]]$

در پیکره‌بندی (۱) Y دقیقاً در هر بند، در انتهای حاشیه راست قرار دارد و به طور کلی در ارتقاء گره راست، جایگاه عنصر پایه یا Y در لبه^۲ راست ساختار هم‌پایه است که از آن تحت عنوان محدودیت لبه راست نام برده می‌شود. در این پیکره‌بندی Y می‌تواند در رویکرد حذف، از بند اول حذف شود و یا طبق رویکرد اشتراک‌گذاری در اشراف چندگانه، در بین دو بند به اشتراک گذاشته شود و توسط گره‌های مادر Z و P تسلط‌سازهای شود. Y که در لبه راست جمله قرار دارد با جایگاه موضوع^۳ در داخل هم‌پایه‌های مقدم بر آن در ارتباط است. لذا جایگاه‌های موضوع که عضو پایه^۴ با آن در ارتباط است، به طور معمول به موقعیت‌های حاشیه راست در هر یک از هم‌پایه‌ها مرتبط است. از این محدودیتی که منتسب به عنصر پایه است و محدود به در حاشیه راست بودن است، تحت عنوان محدودیت لبه راست^۵ نام برده می‌شود. بنابراین همه موارد ارتقاء گره راست تحت پوشش این محدودیت قرار دارند. بر اساس تقسیم‌بندی‌های رده‌شناختی، ترتیب خطی‌شده واژه‌ها در کردی سنندجی در حالت بی‌نشان SOV است.

در مثال (14) عنصر مفعول [mašin] که جایگاه خلاً آن در میانه بند اول در ساختار هم‌پایه است، هسته ارتقاء گره راست قرار گرفته است و در میانه بند دوم بازنمایی آوایی شده است. همین در حاشیه راست نبودن، باعث نادستوری شدن ساختار هم‌پایه مذکور شده است. واضح است که جایگاه عنصر مفعول در این حالت از محدودیت لبه راست پیروی نمی‌کند و ساختار

¹ Coordinate Structure Constraint (CSC) effects

² edge

³ Argument position

⁴ pivot

⁵ Right Edge Restriction

نادستوری شده است. در این موقعیت جایگاه مفعول نمی‌تواند تحت تأثیر ارتقاء گره راست قرار بگیرد. لذا ارتقاء گره راست در کردی سنندجی از محدودیت لبه راست تبعیت می‌کند.

14.* Dæniæl [---] sænd û Mahyâr mašin-ækæ=j šord

3sg-گذشته-شستن =clitic معرفه-ماشین مهیار و 3sg-گذشته-خریدن دانیال

دانیال خرید و مهیار ماشین را شست.

شواهد برگرفته از داده‌های کردی سنندجی نشان می‌دهند که ارتقاء گره راست در کردی سنندجی از محدودیت خروج از جزیره گروه اسمی مرکب تبعیت نمی‌کند. مثال (15) نان می‌دهد که خلأ () در Δ چون جزیره گروه اسمی مرکب واقع شده است.

15. gšti ?æzanet kæ læ mædræsæ, Nasrin xæs-trin Δ u

و بهترین نسرين مدرسه در که می‌دانند همه

Tara xræwtrin nemræ-gæl ?ægret hæ r term

ترم هر می‌گیرد نمره‌ها را بدترین تارا

همه می‌دانند که در مدرسه نسرين بهترین و تارا بدترین نمره‌ها را می‌گیرد هر ترم

خروج عناصر از این جزیره منجر به نادستوری شدن آن نشده است. عناصر پایه در این حالت توسط عناصر هر دو بند تسلط سازه‌ای شده است. همان‌طور که اشاره شد، پژوهشگرانی همچون سبک و یوکسک (۲۰۰۷) و باروس و ویسنته (۲۰۱۱) ارتقاء گره راست را ناشی از عملیات حرکت^۱ می‌پندارند که در این پژوهش بدان پرداخته نشد و بررسی این نکته به پژوهشی دیگر موکول خواهد شد.

¹ Movement operation

۴-۴. فرایند کانونی سازی

اشاره شد که در بررسی داده‌هایی از گونه زبانی کردی سنندجی، نمونه‌هایی از اشتراک‌گذاری در حاشیه چپ هم‌پایه اول مشاهده می‌شود. در مثال (16) عنصر پایه [Ktewækæ] در بین دو هم‌پایه به اشتراک گذاشته شده و وارد یک رابطه مشابه متقارن با دو فعل شده است؛ با این تفاوت که این DP به اشتراک گذاشته شده، تولید ارتقاء گره راست نکرده است.

16. Ktewækæ, Dæniäl sændi û Melodi xwendi
3sg-گذشته-خواندن ملودی و 3sg-گذشته-خریدن دانیال معرفه-کتاب
کتاب رو دانیال خرید و ملودی خواند.

در این حالت این مسئله مطرح است که آیا می‌توان در کردی سنندجی قائل به ارتقاء گره چپ شد یا خیر. در ارتقاء گره چپ دو بند هم‌پایه می‌شوند و یک عنصر مشترک در سمت چپ جمله در حاشیه چپ در هر دو بند تعبیر می‌شود. ارتقاء گره چپ در ژاپنی توسط ناکائو^۱ (۲۰۱۰) مطرح شد. در (17a) عنصر پایه (Keeki-o) در حاشیه چپ جمله قرار دارد و در هر دو بند تعبیر شده است. به نظر می‌رسد (17a) یک تصویر آینه‌ای از ارتقاء گره راست است.

17a. Keeki-o John-ga tukuri, (soshite) Mary-ga tabe-ta.
Cake-ACC John-NOM make, (and) Mary-NOM eat-PAST
یک را جان درست کرد و مری خورد (ناکائو، ۲۰۰۹)

ناکائو زیرساخت موردنظر از ساختار (17a) را به شکل (17b) نمایش داده و بر این باور است که ارتقاء گره چپ را باید به عنوان نمونه‌ای از قلب نحوی فراگیر^۲ در نظر گرفت.

17b. Keeki1-o John-ga t1 tukuri, (soshite) Mary-ga t1 tabe-ta.
Cake-ACC John-NOM make, (and) Mary-NOM eat-PAST

¹ C. Nakao

² ATB scrambling

به نظر می‌رسد که در کردی سنندجی داده‌ای چون (18a) از ارتقاء گره چپ در ژاپنی در داده (17b) پیروی می‌کند. حال این‌که در کردی سنندجی مفعول یا موضوع درونی از جایگاه ادغام اولیه خود حرکت کرده است.

18a. sef-ækæ , dæniəl sænd-i û melodi xward-i
 معرفه-سیب دانیال 3sg-گذشته-خریدن و ملودی 3sg-گذشته-خوردن
 سیب را دانیال خرید و ملودی خورد.

طبیعتاً سازه‌ای که در حاشیه چپ جمله (18a) قرار گرفته با جایگاه موضوع^۱ در داخل هم‌پایه‌ها در ارتباط است. اگر جایگاه اولیه سازه‌ای که در حاشیه چپ جمله قرار گرفته را با جایگاه موضوع در داخل هم‌پایه‌ها در جایگاه اصلی بازنویسی کنیم (18b) به دست می‌آید:

18b. dæniəl [sef=i] i sænd-ø, û melodi [sef=i] j xward
 دانیال سیب=clitic 3sg-گذشته-خریدن و سیب=clitic ملودی 3sg-گذشته-خوردن
 دانیال سیب خرید و ملودی سیب خورد.

مرجع دو مفعول [sef=i] i و [[sef=i] j] در (18b) متفاوت است؛ در این حالت خروج هم‌زمان گروه اسمی از بندهای هم‌پایه به شکل فراگیر منتفی است و حذف گروه اسمی از بند دوم و اشتراک‌گذاری گروه اسمی در بند اول طبق خوانش یوکسک (۲۰۰۷: ۱۲) قوت می‌گیرد (18c).

18c. dæniəl sef-ækæ=i sænd-ø, û melodi xward-i
 دانیال سیب را خرید و ملودی خورد.

در (18c) بر مفعول سیب واژه‌بست قرار گرفته و آن را به فاعل مقید کرده است. این عنصر به صورت کلی می‌تواند به حاشیه چپ جمله که جایگاه غیرموضوع است، حرکت کند و واژه‌بست را

¹ Argument position

از خود بر جای بگذارد. به دلیل این که واژه‌بست در زبان کردی سنندجی مقید است، واژه‌بست پس از حرکت میزبان خود به جایگاه غیرموضوع به سازه‌ای دیگر افزوده می‌شود که فاعلی نیست و در (18d) فعل [sænd] است.

18d. sef-ækæ, dæniəl sænd-i, û melodi xward-i

3sg-گذشته-خوردن ملودی و 3sg-گذشته-خریدن دانیال معرفه- سیب

سیب را دانیال خرید و ملودی خورد.

در ارتقاء گره راست، سازه به اشتراک گذاشته شده نمی‌تواند از موقعیت تولیدشده اصلی‌اش تغییر مکان دهد. حال آن که در (18d) سازه به اشتراک گذاشته شده در موقعیت پایه تولیدشده خود قرار ندارد و عنصر پایه در (18a) از جایگاه موضوع اولیه خود خارج می‌شود و به حاشیه چپ حرکت می‌کند. در دستور زایشی هر نوع حرکتی باید انگیزه‌ای داشته باشد در (19) انگیزه حرکت گروه اسمی [sef] غیرموضوعی است. باور این مطالعه بر ویژگی مشخص‌بودگی و تأکید بر حرکت این سازه دلالت دارد و در این حالت کانونی‌سازی رخ می‌دهد. همان‌گونه که در (19) مشخص می‌شود، عنصر کانونی‌شده [sef-ækæ] به مشخص‌گر فرافکن کانون در حاشیه چپ جمله حرکت می‌کند.

19. CP [C'[FOC sef-ækæ i][TP Dæniəl [i vP [sænd-i] û [TP melodi [i vP [xward-i]

۵. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر تلاشی در جهت بررسی و توصیف انواع ارتقاء گره راست در زبان کردی سنندجی بر اساس قدرت تبیینی دو رویکرد حذف و اشراف چندگانه و در چارچوب برنامه کمینه‌گرا و با استعانت از آرای دیگر پژوهش‌گران، از جمله سیتکو (۲۰۰۷، ۲۰۱۱، ۲۰۱۷) انجام شد. بر اساس یافته‌ها می‌توان به وجود ارتقاء گره راست قائل شد و در تبیین آن به دو رویکرد

نیاز است و این فرض پذیرفته شد که ارتقاء گره راست در کردی سنندجی ناشی از رویکرد حذف و ساختار اشراف چندگانه است.

شواهد تجربی در تحلیل داده‌ها نشان داد که سازوکارهای اشراف چندگانه و حذف در ارتقاء گره راست در کردی سنندجی، دو گونه ساختار نحوی متفاوت را سبب می‌شوند که برونداد آوایی آن‌ها یک بازنمایی روساختی مشابه است. این امر ناشی از آن است که ارتقاء گره راست در کردی سنندجی یک فرآیند واحد نیست، بلکه یک معیار پوششی برای یک خانواده از فرایندها با خروجی‌های سطحی یکسان و حذف پس‌رو و اشتراک‌گذاری در ساختار اشراف چندگانه منابع احتمالی ارتقاء گره راست در کردی سنندجی است. همچنین استدلال شد که در کردی سنندجی، اشتراک‌گذاری در حاشیه‌ی چپ مشتق از فرایند کانونی‌سازی است. در رویکرد اشتراک‌گذاری در ساختار اشراف چندگانه یک تصویر از هدف یا عنصر مشترک در ارتقاء گره راست وجود دارد که در هر یک از هم‌پایه‌ها تحت اشراف یک گره مادر قرار می‌گیرد.

همچنین، استدلال شد که ارتقاء گره راست در کردی از ساختار جزیره‌ی گروه اسمی تبعیت نمی‌کند. از دیگر ویژگی‌های بارز ارتقاء گره راست در کردی سنندجی این بود که هم‌سازه‌ها و هم‌ناسازه‌ها می‌توانند هدف ارتقاء گره راست قرار گیرند و هسته‌ی ارتقاء، همواره در حاشیه‌ی راست ساخت هم‌پایه حضور دارد و می‌تواند بر هر دو هم‌پایه، شمول دامنه‌ی معنایی داشته باشد. در این حالت هسته‌ی ارتقاء از محدودیت لبه‌ی راست تبعیت می‌کند. همچنین نمونه‌هایی از عدم مطابقت صرفی میان دو بند در ساخت هم‌پایه مطرح شد که بر ارتقاء گره راست در کردی سنندجی خللی وارد نمی‌سازد.

منابع

شعبانی، منصور (۱۳۹۱). ارتقاء گره راست: ساختاری ناهمگن در زبان فارسی. *جستارهای زبانی*، ۶ (۲)، صص. ۱۷۱-۱۵۱.

Bachrach, A. & R. Katzir (2009). Right-node raising and delayed spellout. *Interphases: Phase-theoretic investigations of linguistic interfaces*, pp. 283-316.

- Barros, M. & L. Vicente (2011). Right node raising requires both ellipsis and multidomination. *University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics*, 17(1), pp. 1-11.
- Bošković, Ž. (2004). Two notes on right node raising. *Cranberry linguistics*, 2, pp. 13-24.
- Chomsky, N. (2000). Minimalist inquiries: The framework (MITOPL 15). *Step by step: Essays on minimalist syntax in honor of Howard Lasnik*, pp. 89-155.
- Citko, B. (2005). On the nature of merge: External merge, internal merge, and parallel merge. *Linguistic Inquiry*, 36(4), pp. 475-496.
- Citko, B. (2008). More evidence for multidominance. *The conference on ways of structure building*. University of the Basque Country, Vitoria-Gasteiz.
- Citko, B. (2011). Symmetry in syntax merge, move, and labels. *Cambridge: Cambridge University Press*.
- Citko, B. (2017). Right node raising. *The Wiley Blackwell Companion to Syntax*, M. Everaert, H. van Riemsdijk. pp.1-33, Newjersey: John Wiley & Sons. 2nd Ed.
- Citko, B. (2018). On the relationship between forward and backward gapping. *Syntax*, 21 (1), pp. 1-36.
- De Vries, M. (2008). *Specifying coordination an investigation into the syntax of dislocation, extraposition and parenthesis*. New York: Nova.
- De Vries, M. (2009). On multidominance and linearization. *Biolinguistics*, 3(4), pp. 344-403.
- De Vries, M. (2017). Across-the-board phenomena. *The Wiley Blackwell Companion to Syntax*, M. Everaert, H. van Riemsdijk. pp. 1-31, Hoboken. John Wiley & Sons.
- Goodall, G. (1987). *Parallel structures in syntax: Coordination, causatives and restructuring*. New York: Cambridge University Press.
- Moltmann, F. (1992). On the interpretation of three-dimensional syntactic trees. *Semantics and Linguistic Theory* (2), pp. 261-282.
- Muadz, H. (1991). *Coordinate structures: a planar representation*, PhD thesis, University of Arizona.
- Nakao, C. (2010). Japanese left node raising as ATB-scrambling. *University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics*, 16(1), pp. 155-165.
- Postal, P (1974). *On raising*. Massachusetts: MIT Press.
- Ross, J. R. (1967). *Constraints on variables in syntax*, Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
- Sabbagh, J. (2007). Ordering and linearizing rightward movement. *Natural Language & Linguistic Theory*, 25(2), pp. 349-401.

- Sabbagh, J. (2014). Right node raising. *Language and Linguistics Compass*, 8(1), pp. 24-35.
- Wilder, C. (1994). Coordination, ATB and ellipsis. *Groninger Arbeiten zur Germanistischen Linguistik*, 37, pp. 291-331.
- Wilder, C. (1999). Right node raising and the LCA. In *Proceedings of WCCFL* (18), pp. 586-598.
- Williams, E. (1978). Across-the-board rule application. *Linguistic Inquiry*, 9(1), pp. 31-43.
- Yukse, G, M. (2013). Linearizing multidominance structures. *Challenges to linearization*, Th. Biberauer, I. Roberts. pp. 269-294, Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH.
- Yukse, G. M. (2007). *About sharing*, Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology.

Right Node Raising: Ellipsis or Multidomination

Shahla Seifouri
Yadgar Karimi
Shahram Saeidi
Mohsen Masoomi

Abstract

The present study investigates and explains the derivation of Right node raising based on Coordinate constructions in Sanandajy Kurdish in the framework of Minimalist Program and its theoretical underpinnings. The data in this study were taken from the daily conversations of native speakers in Sanandaj. Observation of constructs containing Right node raising indicated that Right node raising in Sanandajy variety was not the product of a single process; rather, this construction is in fact the result of two processes, Multidomination and Ellipsis. It means that multidominance structure and elimination cause two different types of syntactic structures but their phonetic output is a similar superstructure representation. In addition, empirical evidence suggested that Right node raising in Sanandajy Kurdish followed Right Edge Restriction and constituents and non-constituents could be the target of Right node raising and their counterparts in the first paragraph lacked phonetic manifestation. Correspondingly, the right node raising in the Linguistic species of interest did not follow the constraint of the complex NP-islands.

Keywords: Ellipsis, Multidomination, Right Node Raising, Coordinate Constructions, Sanandaji- Kurdish